

MIIKKA HUHTA • VISA MYLLYNTAUS

Monimuotoisuus työelämässä

100

*keinoa kasvattaa
organisaation vetovoimaa*

ALMA TALENT
2023 HELSINKI

Copyright © 2023 Alma Talent Oy ja tekijät

ISBN: 978-952-14-4854-6

ISBN: 978-952-14-4855-3 (sähkökirja)

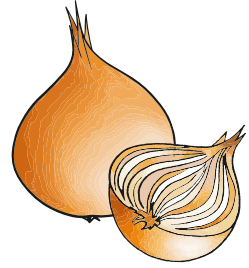
Kansi: Laura Laamanen

Taitto: Aste Helsinki

Paino: Otavan Kirjapaino Oy 2023, Keuruu

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Sisällysluettelo

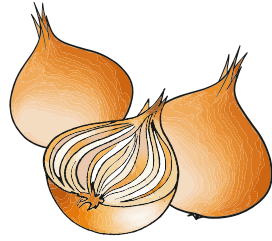

ESIPUHE	9
JOHDANTO	13
Monimuotoisuus suomalaisessa työelämässä	15
Miksi pitää kiinnostua?	21
Monimuotoisuus voi tuntua vaikealta	22
Mitä on tiedossa, kun monimuotoisuustyöhön lähdetään?	26
1 MISTÄ MONIMUOTOISUUDESSA ON KYSE? . . .	29
1.1 Monimuotoisuus	29
1.2 Inklusiivisuus eli mukaan ottaminen	33
1.3 Yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus	35
2 SYITÄ PANOSTAA	
MONIMUOTOISUUSTYÖHÖN	39
2.1 Monimuotoisuustyö on välttämätöntä	42
2.1.1 Lainsäädännön veloitteet	43
2.1.2 Sidosryhmien odotukset – vastuullisuus ja maine . . .	46
2.2 Monimuotoisuustyö on oikein	53
2.3 Monimuotoisuustyöstä liiketoiminnallista hyötyä	55
2.3.1 Monimuotoisuuden hyödyt yksilön hyvinvoinnille . . .	62
2.3.2 Tehokkuutta monimuotoisuudesta	64
2.3.3 Luovuutta monimuotoisuudesta	71
2.3.4 Asiakkaiden ymmärtäminen	76

2.3.5	Monimuotoisuus lisää organisaation vetovoimaa	79
2.3.6	Näkykö hyöty aina euroissa?	82
3	ERONTEON VÄLINEET JA VALTA	85
3.1	Intersektionaalisuus laajentaa näkökulmaamme	89
3.2	Eriarvoisuus	91
3.3	Etuoikeuskehä	94
3.4	Yhteiskunnan normit ja niiden vaikutus ajatteluamme	98
3.5	Ajattelun vinoumat	105
3.5.1	Stereotypiat	108
3.5.2	Ennakkoluulot	109
3.5.3	Syrjintä	111
3.5.4	Samankaltaisuusharha	117
3.5.5	Arviointiharhat	119
3.5.6	Vahvistusharha	120
3.5.7	Sädekehä-/stigmaailmiö	121
3.6	Rasismi esimerkkinä syrjinnästä	123
3.7	Antirasismi	129
3.8	Vähemmistöstressi	132
4	MONIMUOTOISUUDEN KEHITTÄMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ	137
5	VALINNAT	141
5.1	Monimuotoisuustyön viisi vaihetta	142
5.2	Monimuotoisuuden mittaaminen ja nykytilakartoitus	146
5.2.1	Tietosuojalainsäädäntö	158
5.3	Kirkasta, miksi panostatte monimuotoisuustyöhön	161
5.4	Sitoudu monimuotoisuustyöhön	167
5.5	Lain vaatimat suunnitelmat ja monimuotoisuusstrategia	176

6 INTEGROINTI	189
6.1 Inklusiivinen johtaminen	191
6.1.1 Inklusiivinen johtamistyyli	195
6.1.2 Inklusiiviset johtamiskäytännöt	197
6.1.3 Itsetuntemus	205
6.2 Inklusiivinen organisaatiokulttuuri	208
6.2.1 Perheystävällisyys	218
6.2.2 Kielitietoisuus ja kielivaatimusten arviointi	221
6.2.3 Kulttuuria ohjaavat arvot ja niiden mukaan eläminen	227
6.2.4 Kulttuurin kehittäminen tarvitsee palautetta epäkohdista	229
6.3 Monimuotoisuus viestinnässä	230
6.3.1 Inklusiivinen kielenkäyttö viestinnässä ja työpaikan arjessa	231
6.3.2 Monimuotoisuus organisaation ulkoisessa viestinnässä	235
6.3.3 Monimuotoisen työnantajakuvan rakentaminen ...	238
6.3.4 Työyhteisöviestintä	247
6.4 Rekrytointi	251
6.4.1 Työpaikkailmoitukset	254
6.4.2 Haastattelut	263
6.4.3 Kiintiöt	269
6.4.4 Aliedustettujen ryhmien tukeminen rekrytoinnissa	276
6.5 Uuden työntekijän perehdytys	280
6.6 Palkitseminen	284
6.7 Positiivinen erityiskohtelu	290
6.8 Inklusiivinen työympäristö	296
6.8.1 Esteettömyys	297
6.8.2 Neuromonimuotoisuus	303
6.8.3 Psykologinen turvallisuus	307

6.8.4 Turvallisemmat tilat	311
6.9 Työuran loppuvaiheen tukeminen	315
7 YHDESSÄ	320
7.1 Yhteistyö muiden tahojen kanssa	321
7.2 Työntekijöiden resurssiryhmät	328
7.3 Miten ihan jokainen voi osallistua monimuotoisuustyöhön?	338
7.4 Organisaation monimuotoisuusymmärryksen kehittäminen	345
LOPPUSANAT	356
KIITOKSET	360
100 TOIMENPIDETTÄ MONIMUOTOISUUDEN KEHITTÄMISEKSI – LISTAUS	362
KUVAT	369
LÄHTEET	370
Kirjalliset lähteet	370
Lainsäädäntö	397
Haastattelut	398

Esipuhe

Pidät käsissäsi ensimmäistä kattavaa suomenkielistä johtamisteosta monimuotoisuudesta työelämässä. Kirjamme tarjoaa hyvän pohjan monimuotoisuustyöhön sekä kattavan listan käytännönläheisiä toimenpiteitä monimuotoisuuden kehittäjälle.

Tarjotaksemme monipuolisen ja kattavan teoksen olemme keränneet tähän kirjaan mahdollisimman laajasti oppeja ja oivalluksia monimuotoisuustyöstä eri kokoisilta organisaatioilta eri aloilta. Tuomme näitä esimerkkejä esille läpi kirjan. Yritysten edustajien lisäksi olemme keränneet kirjaan alalla työtä tekevien konsulttien näkemyksiä ja vinkkejä. Hyödynnämme kirjassa myös monipuolista ja yli vuosikymmenen pituista kokemustamme organisaatioiden ja ihmisten kehittämisestä, rekrytoimisesta ja viestinnästä.

Kirjaa varten on haastateltu 49:ää monimuotoisuusasiantuntijaa ja -tutkijaa ja hyödynnetty lähes 400:aa kirjallista lähdettä. Kirjallisissa lähteissä olemme painottaneet akateemista tutkimusta etenkin vertaisarvioituista julkaisuista, joiden vaikuttavuuskerroin on vähintään hyvällä tasolla, tarjotaksemme lukijalle mahdollisimman luotettavaa tietoa.

Tiedostamme, että olemme etuoikeutettuja päästessämme kirjoittamaan tätä kirjaa. Olemme kiitollisia kaikille tutkimusta tehneille ja asiantuntijuuttaan internetissä, kirjoissa, podcasteissa ja haastatteluisissa meille jakaneille. Pyrimme kunnioittamaan heidän työtään käyttämällä sitä tekstissämme mahdollisimman vähän tulkiten ja tarkasti

oikeisiin lähteisiin viitaten. Monimuotoisuustyö on aina oppimismatka, ja sellainen kirjoitusprosessikin on ollut meille.

Jokainen katsoo maailmaa omasta näkökulmastaan ja tulkitsee asioita omasta kokemusmaailmastaan käsin. Tämä näkyy myös kirjassamme. Kokemuksemme värittävät myös tekemiämme valintoja tässä kirjassa: olemme kauppatieteilijöinä pitäneet tärkeänä tuoda esille tutkittua tietoa monimuotoisuuden hyödyistä ja rajoitteista.

Olemme tietoisesti valinneet linjan, ettemme jaa kirjassa henkilökohtaisia kokemuksiamme tai omia monimuotoisuustarinoitamme emmekä juuri kerro niitä toistenkaan puolesta. Tämä valinta on tehty, koska olemme halunneet käsitellä aihetta niin objektiivisesti kuin se on meille mahdollista. Monimuotoisuudesta on kirjoitettu erinomaisia teoksia, joissa kirjailijat tuovat esiin myös henkilökohtaisia näkökulmiaan. Kehotamme tutustumaan niihin, sillä niiden kautta käsitys monenlaisten ihmisten kokemuksista, haasteista ja odotuksista täydentyy.

Olemme pyrkinneet löytämään näiden monimutkaisten ja osin epäselvien aiheiden käsittelyyn oikean tason. Emme edes yritä käsitellä asioita täysin kattavasti, vaan pyrimme tarjoamaan inspiraatiota ja eväitä lukijan omalle monimuotoisuusmatkalle. Kannustamme lukemaan aiheesta lisää ja käymään keskusteluja muiden samalla matkalla kulkevien kanssa.

Puhumme läpi kirjassa yksinkertaisuuden vuoksi monimuotoisuustyöstä, jolla tarkoitamme systemaattista työtä monimuotoisuuden, inklusiivisuuden ja yhdenvertaisuuden lisäämiseksi. Niissä kohdissa, joissa käsitteiden eroavuuksien esiin tuominen on välttämätöntä, tarkennamme termistöä. Käytämme kirjassa tietoisesti paljon sanaa *organisaatio*, sillä monimuotoisuus on tärkeää muillekin kuin kaupallista liiketoimintaa harjoittaville yrityksille.

Kirja on rakenteeltaan lähellä käsikirjaa. Voit aloittaa lukemisen mistä kohdasta tahansa ja hypätä halutessasi joidenkin osioiden yli. Suosittelemme kuitenkin lukemaan ensin teoriaosuudet, sillä ne

tarjoavat työkaluja yhdenvertaisuuden ja erilaisuuden ymmärtämiseen sekä luovat pohjan sille, miksi monimuotoisuustyöhön tarttuminen on tärkeää.

Kirjan merkittävin osio käsittää luvut 5–7, jotka esittelevät sata käytännön toimenpidettä organisaation omaan monimuotoisuustyöhön. Luvuissa selitetään konkreettisesti, mitä ja miten monimuotoisuutta voidaan kehittää, miten voidaan lisätä työelämän yhdenvertaisuutta ja samalla hyödyttää myös omaa liiketoimintaa.

Keskustelut monimuotoisuudesta eivät ole helppoja. Niiden kuuluukin tuntua osittain epämurkavilta ja turhauttavilta. Tiedostamme, että jotkin kirjamme ajatukset voivat nostattaa tunteita ja jopa ärtymistä. Kannustamme menemään tätäkin tunnetta kohti ja tutkimaan, mistä reaktio pohjimmiltaan syntyy. Emme esitä absoluuttisia totuuksia – toivomme, että kirja herättää ajatuksia ja keskustelua.

Muutos on aina joko evoluutio tai revoluutio. On paljon helpompaa kehittää organisaatiota vähitellen kuin joutua uudistamaan se täysin. Kannustamme pitkin kirjaa mieluummin ennakoimaan kuin reagoimaan, kerryttämään muutosvalmiutta tekemällä toimenpiteitä jatkuvasti ja pitkäjänteisesti.

On hyvä muistaa, että usein yhteiskuntaa ja työpaikkoja järjestyttävät muutostarpeet syntyvät jonkun korottaessa ääntään ja kollektiivisen kuoron tarttuessa samaan aiheeseen. Monimuotoisuuteen liittyy paljon äänekkäitä ja kärkkäitä näkemyksiä puolesta ja vastaan. Se voi pelottaa ja ihmetyttää. Toivottavasti tämä kirja tarjoaa sellaista lisäymmärrystä ja tukea, joka rohkaisee osallistumaan keskusteluun ja tarttumaan toimeen. Olit sitten vasta lähdössä muutosta tekemään tai sitä jo toteuttamassa.

Miten kaksi keski-ikäistä valkoihoista suomalaista miestä voi kirjoittaa monimuotoisuudesta? Koemme, että monimuotoisuus on kaikkien asia. On välttämätöntä, että me kaikki, eivät pelkästään vähemmistöjen edustajat, puhumme monimuotoisuuden puolesta ja ennen kaikkea teemme tekoja yhdenvertaisuuden, syrjinnänvastaisuuden ja oikeudenmukaisuuden hyväksi.

Tämä kirja on meidän konkreettinen tekomme.

Ja sillä sipuli.

Miikka Huhta ja Visa Myllyntaus, Helsingissä lokakuussa 2023